

Het Paralympisch topsportklimaat in Nederland

Uitkomsten topsportklimaatmeting onder Paralympische
topsporters

Jan-Willem van der Roest

september 2021

Inleiding	5
Topsportklimaat	9
Verbetering van het topsportklimaat	10
Topsportcultuur en Internationale concurrentiepositie	12
Leef- en trainings-omstandigheden	15
Leefomstandigheden	17
Trainingsomstandigheden	20
Voorzieningen	23
Coaching en ondersteuning	25
Coaching	25
Specialistische begeleiding en wetenschappelijk onderzoek	27
Maatschappelijke waarde	31
Conclusie	35
Referenties	37
Bijlagen	39
Bijlage 1 – Open antwoorden	40
Bijlage 2 – Toekenningen paralympische topsportprogramma's	48

Het Paralympisch topsportklimaat in Nederland

Uitkomsten topsportklimaatmeting onder Paralympische topsporters

Jan-Willem van der Roest

in opdracht van NLSportraad

Inleiding

De Paralympische Spelen van Tokio zijn voor de Nederlandse Paralympische topsporters zeer succesvol verlopen. TeamNL sloot de Spelen af met negenenvijftig medailles (waarvan vijftientig keer goud) en de vijfde plaats op de medailletabel. In hoeverre is dit resultaat een uitkomst van een Paralympisch topsportklimaat in Nederland? Dit rapport biedt een overzicht van de resultaten van de topsportklimaatmeting onder de Paralympische topsporters in Nederland. Het rapport is geschreven in het kader van het adviestraject 'Doorontwikkeling Paralympische topsport' van de Nederlandse Sportraad (NLSportraad).

De topsportklimaatmeting is een vierjaarlijks onderzoek dat door Universiteit Utrecht en het Mulier Instituut in opdracht van NOC*NSF en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt uitgevoerd (Van Bottenburg, 2000, 2009; Van Bottenburg et al., 2003, 2012, 2016; Van der Roest et al., 2019). Topsporters en andere betrokkenen bij de Nederlandse topsport geven in het onderzoek hun mening over het topsportklimaat in ons land. Het topsportklimaat wordt omschreven als: 'De beïnvloedbare maatschappelijke en sportorganisatorische omgeving waarin sporters zich tot topsporters kunnen ontwikkelen en prestaties kunnen leveren op het hoogste niveau in hun tak van sport.' Het onderzoek bevat vragen met betrekking tot een aantal onderwerpen, zoals bijvoorbeeld: combinatie tussen topsport en onderwijs, de CTO-setting, coaches, innovatie, talentontwikkeling, dagelijkse training- en leefsituatie, financiële positie van sporters en coaches. Veel van de onderwerpen zijn vergelijkbaar met de pijlers van het internationale SPLISS-onderzoek (De Bosscher, 2007; De Bosscher et al., 2008, 2015).

In de topsportklimaatmeting wordt in de rapportage over het algemeen geen onderscheid gemaakt tussen Olympische, Paralympische en niet-Olympische topsporters die zijn bevestigd. NLSportraad heeft Universiteit Utrecht, in dienst van het adviestraject 'Doorontwikkeling Paralympische topsport' daarom verzocht de overeenkomsten en verschillen in het onderzoek inzichtelijk maken. In deze rapportage staan dan ook de overeenkomsten en verschillen tussen Paralympische en Olympische topsporters centraal. Alle gebruikte gegevens zijn afkomstig uit de meest recente topsportklimaatmeting, tenzij anders vermeld. Met het oog op de leesbaarheid is er

voor gekozen om de verwijzingen naar de topsportklimaatmeting en het jaartal verder niet op te nemen in het rapport. Naast de resultaten uit de topsportklimaatmeting bevat het hoofdstuk over de maatschappelijke waarde gegevens van de Nederlandse bevraging van het zogenaamde MESSI (Mapping Elite Sports' potential Societal Impact)-onderzoek.

De meest recente meting van de topsportklimaatmeting is in 2019 uitgevoerd (Van der Roest et al., 2019)¹ en werd verricht onder 367 topsporters, binnen de Olympische, Paralympische en niet-Olympische disciplines. Vanaf 2013 concentreert het topsportbeleid in Nederland zich op een aantal geïdentificeerde topsport- en opleidingsprogramma's, die moeten voldoen aan een aantal focuscriteria. Deze criteria zijn gericht op de kansrijkheid van sporten bij toekomstige Olympische en Paralympische Spelen. Bij het bepalen van de doelgroepen voor deze meting is ervoor gekozen om alleen topsporters te bevragen die vallen binnen deze programma's. Daarmee is de meting alleen uitgezet onder doelgroepen waarop het topsportbeleid van toepassing is (geweest). Naast de vragenlijst voor topsporters, zijn er in de topsportklimaatmeting ook vragenlijsten voor topsporttalenten, coaches, technisch directeuren en voormalig statussporters² (sporters die hun topsportstatus zijn verloren en gestopte topsporters). In dit rapport is van de resultaten onder talenten, coaches, technisch directeuren en voormalig statussporters nauwelijks gebruik gemaakt (met uitzondering van figuur 1), omdat het aantal respondenten binnen de Paralympische groep te laag is.

¹ De volledige rapportage van de topsportklimaatmeting is te vinden op www.uu.nl/topsportklimaatmeting. Op deze website zijn de volledige resultaten en onderzoeksmethoden terug te vinden.

² Topsporters krijgen via hun sportbond en/of NOC*NSF een zogenaamde topsportstatus toebedeeld. NOC*NSF maakt onderscheid tussen de A-status (mondiale top-4 tijdens een WK, Paralympische Spelen of een ander internationaal topsportevenement dat wat betreft deelnemersveld en geleverde competitie gelijk is aan een WK; mondiale top-8 prestatie tijdens een WK, Olympische Spelen, of een ander internationaal topsportevenement dat wat betreft deelnemersveld en geleverde competitie gelijk is aan een WK), HP-status (verwachte snelle aansluiting bij de wereldtop) of Selectie-status (niet gekoppeld aan prestatie-eis, de Selectiestatus kunnen topsporters krijgen op voorspraak van hun sportbond). Een topsportstatus geeft topsporters toegang tot voorzieningen die prestaties bevorderen.

In dit rapport zijn alleen de topsporters binnen de Olympische (n=265) en Paralympische (n=79) disciplines meegenomen (de niet-Olympische disciplines ontbreken dus in de overzichten, vanwege het te lage aantal topsporters binnen deze discipline). De Paralympische topsporters zijn in de topsportklimaatmeting licht oververtegenwoordigd ten opzichte van de verdeling tussen Olympische en Paralympische topsporters in ons land: in totaal was in 2019 17% van de alle topsporters met een topsportstatus van NOC*NSF Paralympisch topsporter, in de topsportklimaatmeting ligt het responspercentage onder de Paralympische topsporters op 22%. Verder is de topsportklimaatmeting naar geslacht, leeftijd en topsportstatus behoorlijk representatief³. Qua topsportstatus en leeftijd ontlopen beide groepen elkaar nauwelijks. De verdeling naar geslacht verschilt wel van elkaar: binnen de Olympische disciplines zijn vrouwen volgens de responsanalyse in de topsportklimaatmeting oververtegenwoordigd (zie tabel 5), bij de Paralympische disciplines is de verdeling naar geslacht nagenoeg gelijk.

³ Zie <https://topsportklimaatmeting.sites.uu.nl/methoden/> voor volledige informatie over de representativiteit van de topsportklimaatmeting.

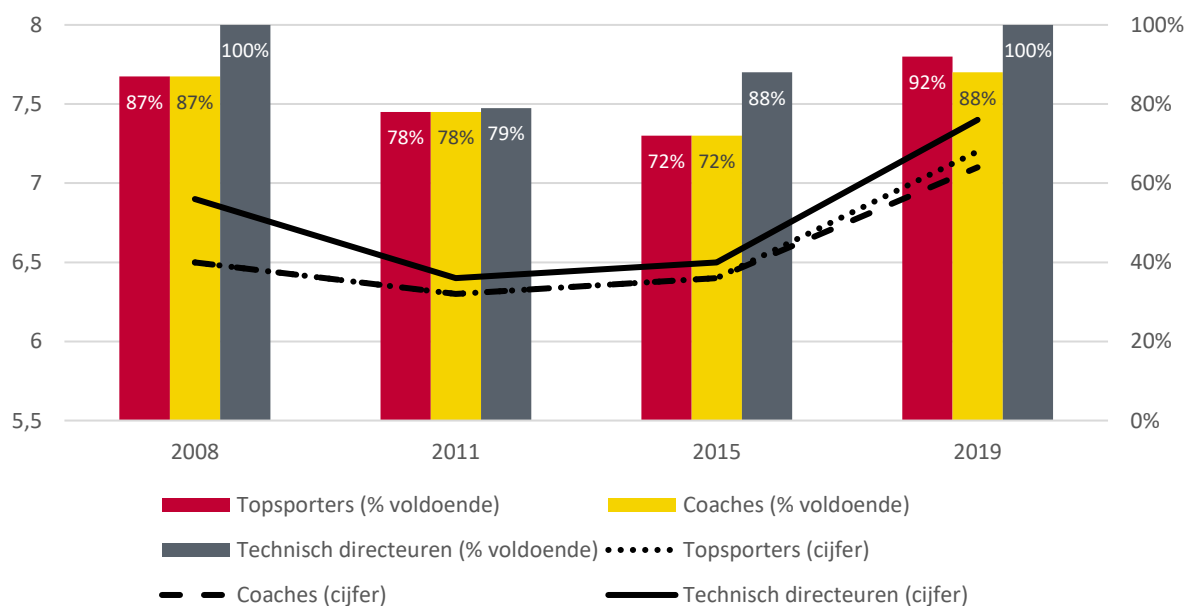

Topsportklimaat

Het topsportklimaat wordt omschreven als: ‘De beïnvloedbare maatschappelijke en sportorganisatorische omgeving waarin sporters zich tot topsporters kunnen ontwikkelen en prestaties kunnen leveren op het hoogste niveau in hun tak van sport.’ Sinds 2008 wordt iedere vier jaar in de topsportklimaatmeting gevraagd naar de waardering van topsporters, coaches en technisch directeuren voor het topsportklimaat.

Uit de meest recente topsportklimaatmeting (2019) blijkt dat de waardering van het topsportklimaat sinds 2011 een stijgende lijn vertoont. Dit geldt zowel voor technisch directeuren, coaches als topsporters. In de topsportklimaatmeting zijn zowel Olympische, Paralympische als niet-Olympische topsportdisciplines vertegenwoordigd die binnen de topsportprogramma’s van NOC*NSF vallen. In dit rapport wordt vaak ingezoomd op de overeenkomsten en verschillen tussen de Olympische en Paralympische disciplines. De niet-Olympische disciplines (de kleinste groep) zijn in de uitsplitsingen niet meegenomen.

Figuur 1 - Waardering topsportklimaat (topsporters, coaches en technisch directeuren, 2008-2019, alle sportdisciplines)

Uit figuur 1 blijkt dat de waardering van het topsportklimaat na 2008 iets is gedaald, maar in de laatste meting flink is gestegen. “Hierbij moet de kanttekening worden gemaakt dat de waardering van de topsporters bij de 4-meting afwijkt van de gerapporteerde waarden in 2015. Het rapportcijfer uit 2015 bevat nu, net zoals in 2019, alleen topsporters met een NOC*NSF-status. In de 4-meting hebben ook topsporters zonder NOC*NSF-status een rapportcijfer uitgebracht” (Van der Roest, Dopheide & Elling, 2019).

Een uitsplitsing van het rapportcijfer naar sportdiscipline laat zien dat Paralympische topsporters zowel in 2015 als in 2019 een hoger cijfer geven voor het topsportklimaat dan de topsporters in Olympische disciplines. De stijging in de waardering van het topsportklimaat is daarmee duidelijk waarneembaar binnen beide groepen (zie tabel 1). Opmerkelijk is het verschil in waardering tussen Paralympische en Olympische topsporters. Dit verschil was in de metingen van 2008 en 2011 nog niet zichtbaar (vgl. van Bottenburg, 2009; Van Bottenburg et al., 2012; in de metingen van 2008 en 2011 werd onderscheid gemaakt tussen topsporters met en zonder handicap en werd geconcludeerd dat er geen verschillen waren) en duidt mogelijk dus op een verbetering van het Paralympisch topsportklimaat in de periode 2011-2019.

Tabel 1 – waardering topsportklimaat naar sportdiscipline (topsporters)

	2015	2019
Paralympisch	6,8	7,9
Olympisch	6,2	7,0

Noot: in 2008 en 2011 is er geen onderscheid gemaakt tussen Olympisch en Paralympische disciplines, wel tussen topsporters met en zonder handicap. In 2008 gaven topsporters met een handicap het topsportklimaat een 6,4, topsporters zonder handicap een 6,5. In 2011 zijn de cijfers niet gerapporteerd, maar werd in de tekst geconcludeerd dat er geen verschillen te zien waren.

VERBETERING VAN HET TOPSPORTKLIMAAT

Bij de verschillende pijlers van het topsportklimaat zijn opvallende overeenkomsten en verschillen zichtbaar tussen sporters uit de Paralympische en Olympische sportdisciplines. Bij beide disciplines staat de behoefte aan meer/betere financiële steun voor sport en topsport bovenaan en wordt de topsportcultuur (de manier waarop Nederlanders over topsport denken en belangstelling hebben voor topsport) vaak genoemd als verbeterpunt. Ook talentontwikkeling en –herkenning is een aandachtspunt dat in beide groepen relatief vaak wordt genoemd.

Verschillen zijn te zien bij nationale en internationale competitie: ruim een kwart van de Paralympische topsporters vindt dat dit deelgebied in aanmerking komt voor verbetering, terwijl dit gebied door topsporters in de Olympische disciplines maar in acht procent van de gevallen wordt genoemd. Uit de open antwoorden van Paralympische topsporters is verdeeldheid op dit vlak: sommige Paralympische topsporters zijn tevreden over de mogelijkheden die hen geboden wordt, anderen vinden het niveau van de nationale competitie juist te laag.

“Ik heb genoeg keuze uit wedstrijden. Ik kies bewust voor een beperkt aantal wedstrijden in het buitenland. Nationaal probeer ik in de competitie te starten (als ik niet in het buitenland ben voor trainingsstage of wedstrijden).”

Paracycler

“In mijn tak van sport zou het goed zijn als het nationale niveau omhoog getild zou worden. Dit zorgt ook voor meer aanwas van onderen, de talenten moeten meer wedstrijden in eigen land hebben.”

Para-skiër of -snowboarder

Tabel 2 – deelgebieden van het topsportklimaat die voor verbetering vatbaar zijn (topsporters naar sportdiscipline)

	Paralympisch (%)	Olympisch (%)
Financiële steun voor sport en topsport	63	66
Een topsportcultuur*	29	44
Nationale en internationale competitie	26	8
Talentontwikkeling en -herkenning	25	28
Steun tijdens en na de loopbaan als topsporter	22	37
Sportparticipatie	20	17
Wetenschappelijke ondersteuning voor topsport	20	16
Specialistische begeleiding	18	13
De structuur en organisatie van sportbeleid	17	15
Trainingsfaciliteiten	8	18
Coachvoorzieningen en -ontwikkeling	8	23
Geen enkel deelgebied komt in aanmerking voor verbetering	2	

* = De manier waarop Nederlanders over topsport denken en belangstelling hebben voor topsport.

Een analyse van de open antwoorden van de Paralympische topsporters op de vraag hoe het Nederlands topsportklimaat kan worden verbeterd leverde zestien bruikbare antwoorden op. Ook hier komen de deelgebieden ‘financiën’ (5 keer) en ‘topsportcultuur’ (7 keer) terug als gebieden waarop verbetering mogelijk is. In de open antwoorden is dan ook weinig verschil in de aangedragen thema’s zichtbaar tussen de antwoorden van de topsporters uit de Olympische en niet-Olympische disciplines ten opzichte van de Paralympische disciplines. Onder de noemer topsportcultuur valt vooral op dat de zichtbaarheid van de Paralympische topsport volgens de topsporters beter kan. Deze opmerking is overigens ook vaak terug te zien bij topsporters in de (kleinere) Olympische disciplines en is niet nieuw: in 2008 was aandacht en erkenning voor sporten die buiten de zes grote mediasporten (voetbal, schaatsen, wielrennen, tennis, Formule 1 en darts) vallen ook al een belangrijk onderwerp in de topsportklimaatmeting (Van Bottenburg, 2009).

“De kijk op paralympische sport, veel meer bewustzijn creëren. Dit krijgen we naar mijn mening alleen maar als we met zijn allen blijven werken om het meer zichtbaar te maken. Op tv, op de radio, op social media.”

Rolstoeltennisser

TOPSPORTCULTUUR EN INTERNATIONALE CONCURRENTIEPOSITIE

De topsportcultuur en de nationale en internationale competitie worden relatief vaak worden genoemd als deelgebieden die in aanmerking komen voor verbetering binnen het topsportklimaat voor Paralympische topsporters. Op de meest recente Paralympische Spelen eindigde Nederland op de vijfde (Zomerspelen Tokio, 2021) en de tiende (Winterspelen Pyeongchang, 2018) positie in de internationale medaillespiegel. Als ook de medailles bij wereldkampioenschappen in Paralympische disciplines worden meegenomen in de internationale positionering varieert de positie van Nederland in de afgelopen tien jaar van de zestiende tot de zevende positie, zonder duidelijk waarneembare trend (Gracenote/NOC*NSF, 2007-2020).

Tabel 3 - hoe verhoudt de topsportcultuur in Nederland zich tot dat in andere landen?

	Paralympisch (%)	Olympisch (%)
Slecht		4
Onvoldoende	12	24
Redelijk	17	26
Voldoende	29	23
Goed	28	17
Weet niet / geen mening	14	5

Over de topsportcultuur in Nederland ten opzichte van andere landen zijn de meeste Paralympische topsporters tevreden. Over het algemeen waarderen zij de topsportcultuur in Nederland ook beter dan de topsporters in Olympische disciplines. Ook over de verbetering van de internationale concurrentiepositie in de periode 2015-2019 zijn zij over het algemeen genomen positief (zie tabel 4). Hierbij moet worden aangetekend dat een relatief groot aandeel van de Paralympische topsporters aangeeft geen mening te hebben of niet te weten hoe de concurrentiepositie zich heeft ontwikkeld. Dit beeld is overigens bij veel vragen in de topsportklimaatmeting zichtbaar: bij veel niet-feitelijke vragen ligt het aandeel Paralympische topsporters zonder mening vijf tot tien procentpunten hoger dan bij de topsporters in Olympische disciplines.

Tabel 4 – ontwikkeling internationale concurrentiepositie van Nederland in de periode 2015-2019, volgens topsporters

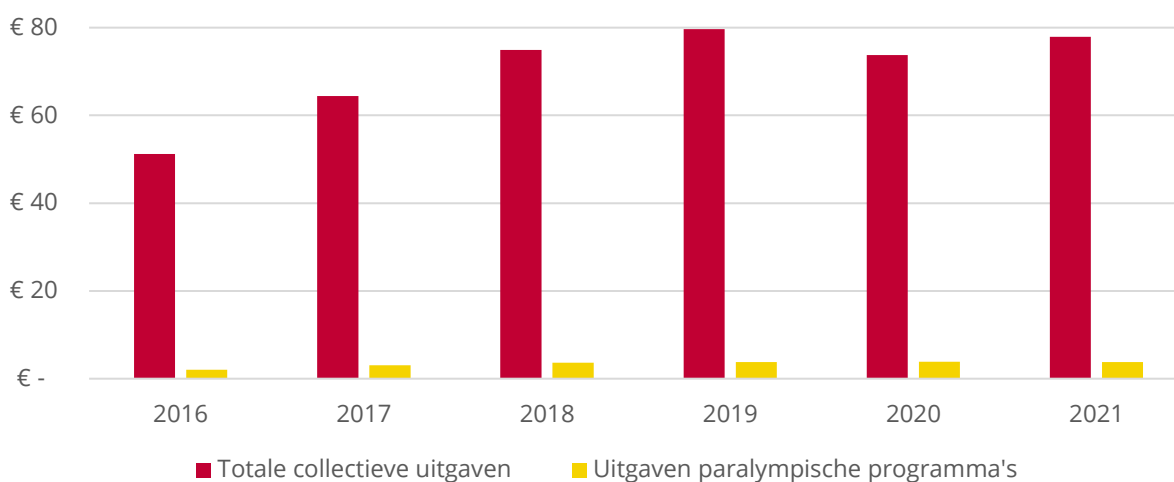
	Paralympisch (%)	Olympisch (%)
Verbeterd	43	46
Gelijk gebleven	8	28
Verslechterd	11	10
Weet niet / geen mening	38	16

INVESTERINGEN

De collectieve investeringen aan de topsport in Nederland bestaan uit drie geldstromen: 1) de subsidies van de Rijksoverheid (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport) aan topsportevenementen, topsportprogramma's en (nationale en internationale) dopingbestrijding, 2) de topsportuitgaven die voortkomen uit de afdracht van Nederlandse Loterij aan NOC*NSF en 3) de uitgaven uit het Fonds voor de Topsporter (het stipendium en de kostenvergoedingen). Naast deze investeringen wordt topsport gefinancierd door eigen bijdrages van onder andere sportbonden, lokale overheden, sponsorgelden en eigen bijdrages van topsporters en hun directe omgeving.

De totale collectieve uitgaven zijn sinds de Olympische en Paralympische cyclus richting Sydney (2000) flink gestegen. Waarin de periode 1997-2000 nog ongeveer 95 miljoen euro werd uitgegeven, ligt dat in de laatste cyclus ruim drie keer zo hoog (292 miljoen euro, exclusief het extra Coronajaar). Vooral na de Spelen van Rio de Janeiro zijn de uitgaven aan topsport fors gestegen. Tussen 2016 en 2020 stegen ook de uitgaven aan de Paralympische programma's, in verhouding zelfs iets harder dan de totale uitgaven. De uitgaven aan de Paralympische programma's blijven echter beperkt tot ongeveer 5% van het totale budget (figuur 2; zie bijlage 2 voor de totale uitgaven aan de Paralympische topsportprogramma's).

Figuur 2 - collectieve investeringen in topsport (in miljoenen euro's)

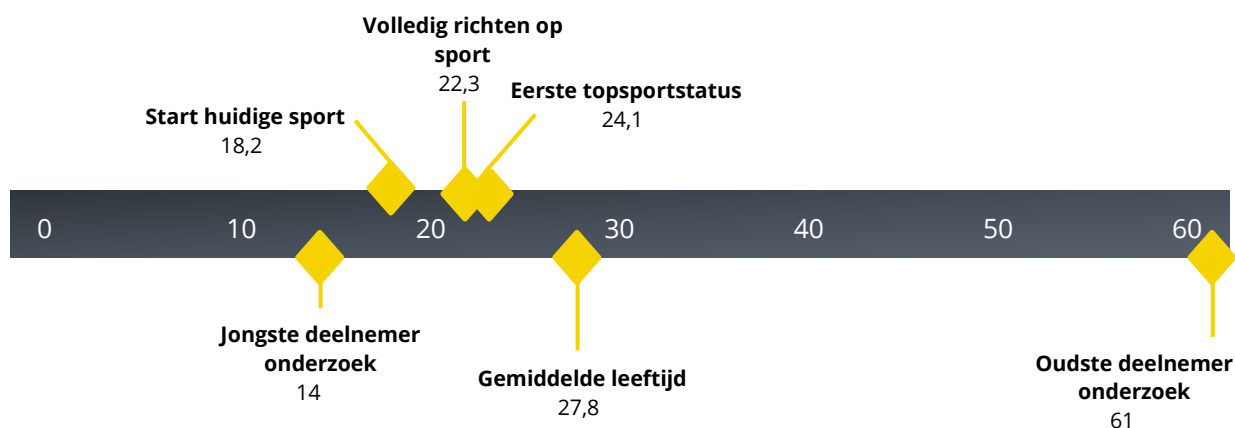

Leef- en trainingsomstandigheden

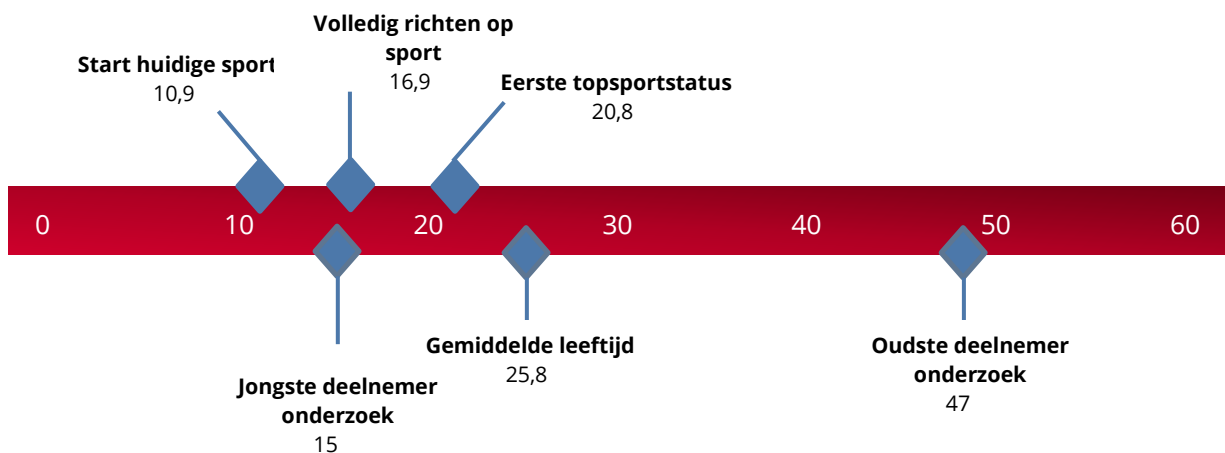
De leef- en trainingsomstandigheden van Paralympische topsporters zijn in veel gevallen gelijk aan de omstandigheden van topsporters in de Olympische disciplines. Toch zijn er ook zeker verschillen te zien in de manier waarop de verschillende groepen leven en trainen. In dit hoofdstuk worden de overeenkomsten en verschillen in deze omstandigheden gepresenteerd.

Wanneer leef- en trainingsomstandigheden van de topsporters uit de verschillende disciplines worden beschouwd, is het van belang om eerst vast te stellen hoe de groepen van elkaar verschillen. Onderstaande tijdlijnen geven een overzicht van de leeftijden van de deelnemers in de topsportklimaatmeting (uit de responsanalyse van het onderzoek bleek dat de leeftijden in het onderzoek een goede afspiegeling geeft van de totale groep Nederlandse topsporters met een topsportstatus) en van de leeftijden waarop Paralympische en Olympische topsporters begonnen met hun sport, zich volledig gingen richten op hun sport en wanneer zij voor het eerst een A-, B-, Selectie- of HP-status kregen.

Figuur 3 – Tijdlijn Paralympische topsport, op basis van leeftijd respondenten

Figuur 4 – Tijdlijn Olympische topsport, op basis van leeftijd respondenten

In de inleiding bleek al dat de groepen qua topsportstatus en leeftijd nauwelijks van elkaar verschillen. Dat beide groepen elkaar in leeftijd nauwelijks ontlopen is opvallend. Paralympische topsporters starten namelijk veel later met hun sport (18,2 jaar tegenover 10,9 jaar, figuur 3 en 4) en gaan zich ook pas later volledig richten op hun sport (22,3 tegenover 16,9 jaar, figuur 3 en 4). Daartegenover staat dat zij vervolgens relatief snel een topsportstatus verdienen: gemiddeld 24,1 jaar tegenover 20,8 jaar. De snelheid waarmee Paralympische topsporters in hun topsportbestaan groeien ligt dus veel hoger dan bij Olympische topsporters. Een aantal Paralympische topsporters is hier dan ook kritisch over:

“Bij Paralympische talentontwikkeling vind ik mensen soms makkelijk worden aangemerkt als talent. Men krijgt niet de kans te ontdekken of men de sport echt leuk vindt en om te groeien naar een topsporter. Ik heb veel mensen die als talent werden aangemerkt, zien afvallen.”

Paracycler

Met betrekking tot talentontwikkeling en -herkenning zijn de Paralympische topsporters sowieso relatief kritisch (zie bijlage 1). Volgens een deel van de respondenten worden parasporters soms te vroeg aangemerkt als talent en wordt niet de tijd genomen om écht te kijken naar welke sport het best past. Eén van de paracyclers is in de quote hieronder kritisch op de TeamNL-talentedagen die door NOC*NSF georganiseerd worden. Deze dagen zijn bedoeld om talenten te scouten en zijn volgens prestatie manager Ralf van der Rijst juist de manier van selecteren die het meest rendement oplevert (NOC*NSF, 2017).

“Eerder paralympische talenten herkennen, actief! Niet dat passieve gedoe van 'kom maar naar Papendal en laat maar zien wat je kan'. Bezoek scholen of sportverenigingen, laat kinderen in hun vertrouwde omgeving hun talent showen en duik er alsjeblieft niet met 20 bondscoaches tegelijk op.”

Paracycler

Tabel 5 – vergelijking achtergrondkenmerken topsporters Olympische en Paralympische disciplines

		Paralympisch (%)	Olympisch (%)
Geslacht	Man	51	39
	Vrouw	49	61
Leeftijd	t/m 20 jaar	24	11
	20-25 jaar	27	40
	25-30 jaar	19	35
	30-35 jaar	13	10
	35-40 jaar	9	2
	40 jaar en ouder	9	2
Status	A-status	67	68
	Selectie-status	30	30
	HP-status	3	2

LEEFOMSTANDIGHEDEN

Bijna alle topsporters trainen (bijna) dagelijks voor hun sport (zie paragraaf over trainingsomstandigheden). Toch zijn niet alle topsporters voltijds bezig met de sport. Sommige topsporters werken naast hun carrière als topsporter en anderen volgen een studie. Binnen de Paralympische disciplines zijn minder topsporters voltijds actief als topsporter en juist iets meer parttime in loondienst, verder zijn er weinig verschillen tussen de disciplines (tabel 6).

Tabel 6 - dagelijkse bezigheden Paralympische en Olympische topsporters

	Paralympisch (%)	Olympisch (%)
Voltijds topsporter	42	52
Werk voltijds in loondienst		2
Werk parttime in loondienst	14	7
Werk als zelfstandige	5	9
Voltijdse studie	14	12
Parttime studie	19	17
Verricht zorgtaken	1	
Anders, namelijk	5	1

Wanneer gekeken wordt naar de inkomenssituatie van Paralympische topsporters, dan is het aandeel topsporters dat een stipendium ontvangt even hoog als binnen de Olympische disciplines (64% t.o.v. 62%). Het aandeel topsporters dat een salaris ontvangt voor de sportbeoefening van hun club (17% t.o.v. 22%) of hun sponsor (11% t.o.v. 18%) ligt iets lager dan bij de Olympische topsporters het geval is. Het aandeel topsporters dat geen inkomen ontvangt voor de sportbeoefening ligt bij de Paralympische disciplines ook hoger dan bij de Olympische sporters het geval is (23% t.o.v. 16%). Dit verschil is vooral terug te zien bij de topsporters met een Selectie-status (62% van de Paralympische topsporters met een Selectie-status ontvangt geen inkomen voor de sportbeoefening, tegenover 47% bij de Olympische topsporters).

Het aandeel Paralympische topsporters dat een minimum jaarinkomen ontvangt ligt hoger dan bij de Olympische disciplines (tabel 7). Hier is geen verschil te zien in topsportstatus, zowel bij Paralympische topsporters met een A-status als met een Selectie-status ligt het aandeel topsporters met een minimuminkomen hoger dan bij de Olympische topsporters het geval is. Het aandeel Paralympische topsporters dat onvoldoende inkomsten ontvangt voor het levensonderhoud en de kosten om aan trainingen en wedstrijden mee te doen, ligt dan ook een stuk hoger dan bij de Olympische disciplines het geval is (45% t.o.v. 25%).

Tabel 7 - totale bruto jaarinkomen (excl. kostenvergoeding)

	Paralympisch (%)			Olympisch (%)		
	Totaal	A-status	Selectie-status	Totaal	A-status	Selectie-status
Minimum	37	21	75	26	10	64
Beneden modaal	29	39	5	42	52	19
Ongeveer modaal	17	21	10	16	21	5
Tussen 1 en 2 keer modaal	3	5		7	8	2
Meer dan 2 keer modaal				3	3	2
Weet ik niet	12	14	10	2	1	5
Dat wil ik niet zeggen	2	2		5	6	5

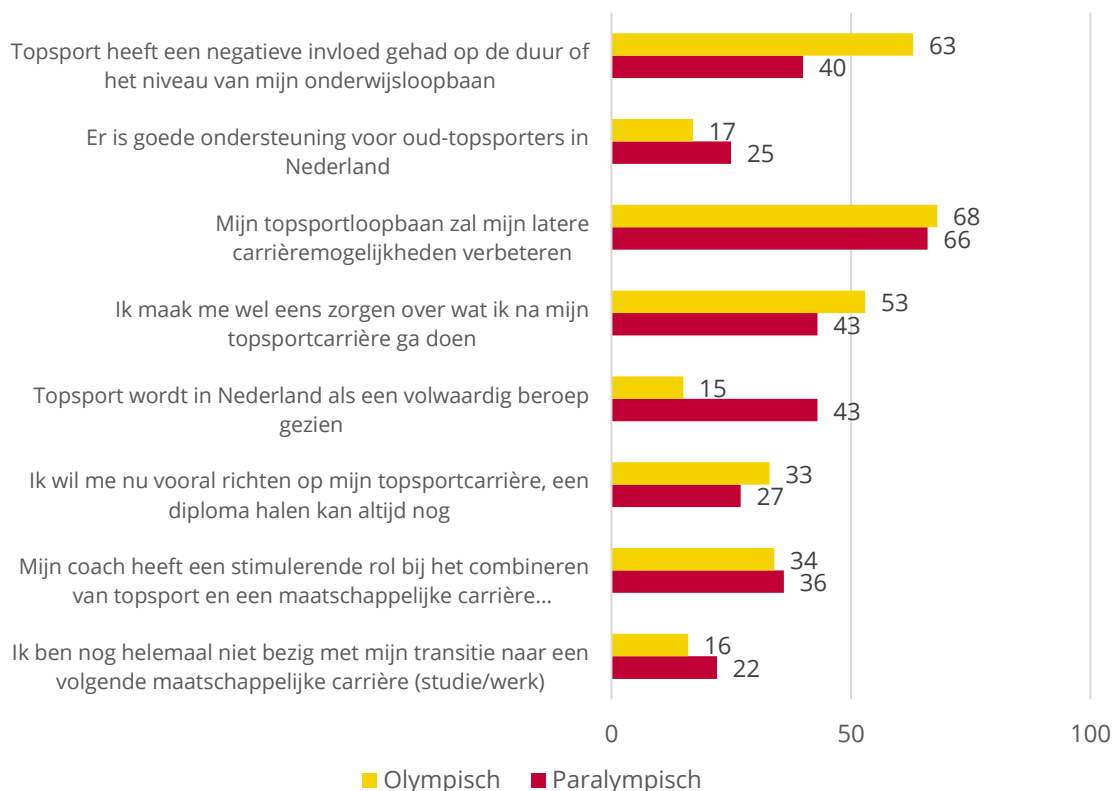
De woonsituatie van de Paralympische topsporters wijkt af van die van de Olympische topsporters. Binnen de Paralympische disciplines wonen meer topsporters thuis bij hun ouders, terwijl ze juist minder vaak alleenwonend zijn (tabel 8).

Tabel 8 - woonsituatie Paralympische en Olympische topsporters

	Paralympisch (%)	Olympisch (%)
Op CTO	10	9
Met topsporters buiten CTO	10	17
Alleenwonend	14	21
Samenwonend met partner zonder kinderen	24	27
Samenwonend met partner en kinderen	13	9
Thuiswonend met ouder(s)	20	10
Inwonend bij pleeggezin		
Anders, namelijk	9	6

Als het gaat om de invulling van loopbaan in onderwijs en de duale carrière van topsporters, dan valt op Paralympische topsporters over het algemeen iets positiever zijn over de invloed van topsport op hun carrière en zich iets minder zorgen maken over wat zij na hun topsportcarrière gaan doen. Verder valt op dat paralympische sporters vaker vinden dat topsport in Nederland wordt gezien als volwaardig beroep (figuur 5).

Figuur 5 – percentage topsporters dat het (helemaal) eens is met stellingen betreffende onderwijs en carrière, per type sportdiscipline (%)

Ongeveer tien procent van de topsporters is woonachtig op één van de Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO, inmiddels: TeamNL-centra). Paralympische topsporters zijn over het algemeen positief over de invloed die de clustering heeft op hun topsportprestaties. Van de 25 Paralympische topsporters die deze vraag hebben beantwoord, geven 17 sporters aan dat het hen positief beïnvloedt. Het gaat hierbij zowel om sporters die op een TeamNL-centrum wonen, als sporters die daar niet wonen, maar mogelijk alleen trainen.

TRAININGSOMSTANDIGHEDEN

Paralympische topsporters trainen gemiddeld gezien minder dan de topsporters in Olympische disciplines. Dit beeld is de afgelopen tien jaar redelijk stabiel (tabel 9) en hangt mogelijk samen met het feit dat minder Paralympische topsporters actief zijn als voltijds topsporter (tabel 6), hoewel dit gezien de relatief beperkte aantallen in de uitsplitsing moeilijk vast is te stellen. De gemiddelde reistijd per week verschilt niet veel tussen de twee disciplines (7,9 uur bij Paralympische topsporters t.o.v. 7,5 bij Olympische topsporters, tabel 10). De gemiddelde tijd die topsporters in een gemiddelde week aan hun sport besteden ligt bij de Paralympische topsporters dan ook lager dan bij de Olympische topsporters (tabel 10). Het aantal weken dat topsporters voor hun sport in het buitenland verblijven lag in 2019 op 11,1 bij de Paralympische topsporters, bij de

Olympische topsporters op 15,8. De tevredenheid over de balans (trainings)arbeid en rust verschilt nauwelijks tussen topsporters in de Paralympische en Olympische disciplines. Ongeveer 60% is hierover (zeer) tevreden (niet in tabel).

Tabel 9 - gemiddeld aantal uur training per week, naar type topsporter, 2011, 2015, 2019

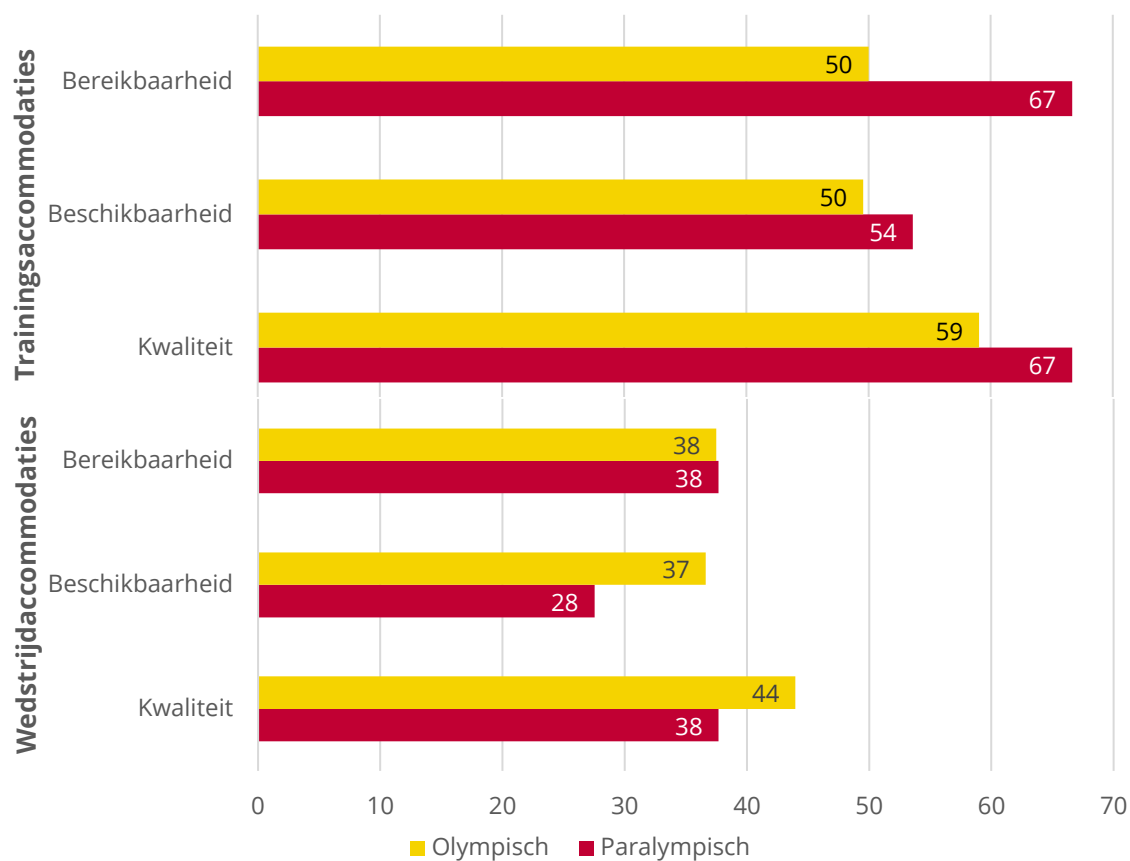
	2011	2015	2019
Paralympisch	19,1	17,8	18,0
Olympisch	22,5	22,2	21,2

Tabel 10 - gemiddelde trainingsarbeid per type topsporter

	Paralympisch	Olympisch
Gemiddeld aantal dagen trainen per week	5,7	6,2
Gemiddeld aantal uur training per week	18	21,2
Gemiddeld aantal uur besteding aan sport per week	24,4	28,9
Gemiddeld aantal uur reistijd voor sport per week	7,9	7,5
Gemiddeld aantal weken voor sport in het buitenland per jaar	11,1	15,8
Gemiddeld aantal weken vrij van sportbeoefening per jaar	4,5	4,2

De bereikbaarheid en kwaliteit van de trainingsaccommodaties wordt door twee derde van de Paralympische topsporters als 'goed' beoordeeld (Figuur 6). Daarnaast beoordeelt ongeveer een kwart de bereikbaarheid en kwaliteit als 'voldoende' (niet in figuur). De beoordeling van de beschikbaarheid van de trainingsaccommodaties ligt lager (54% 'goed', 23% 'voldoende'). Over de wedstrijdaccommodaties zijn zowel Paralympische als Olympische topsporters minder positief. Vooral de beschikbaarheid van wedstrijdaccommodaties scoort minder hoog (28% goed, 33% 'voldoende').

Figuur 6 – Aandeel topsporters dat trainings- en wedstrijdaccommodaties als 'goed' beoordeelt, per type sportdiscipline

VOORZIENINGEN

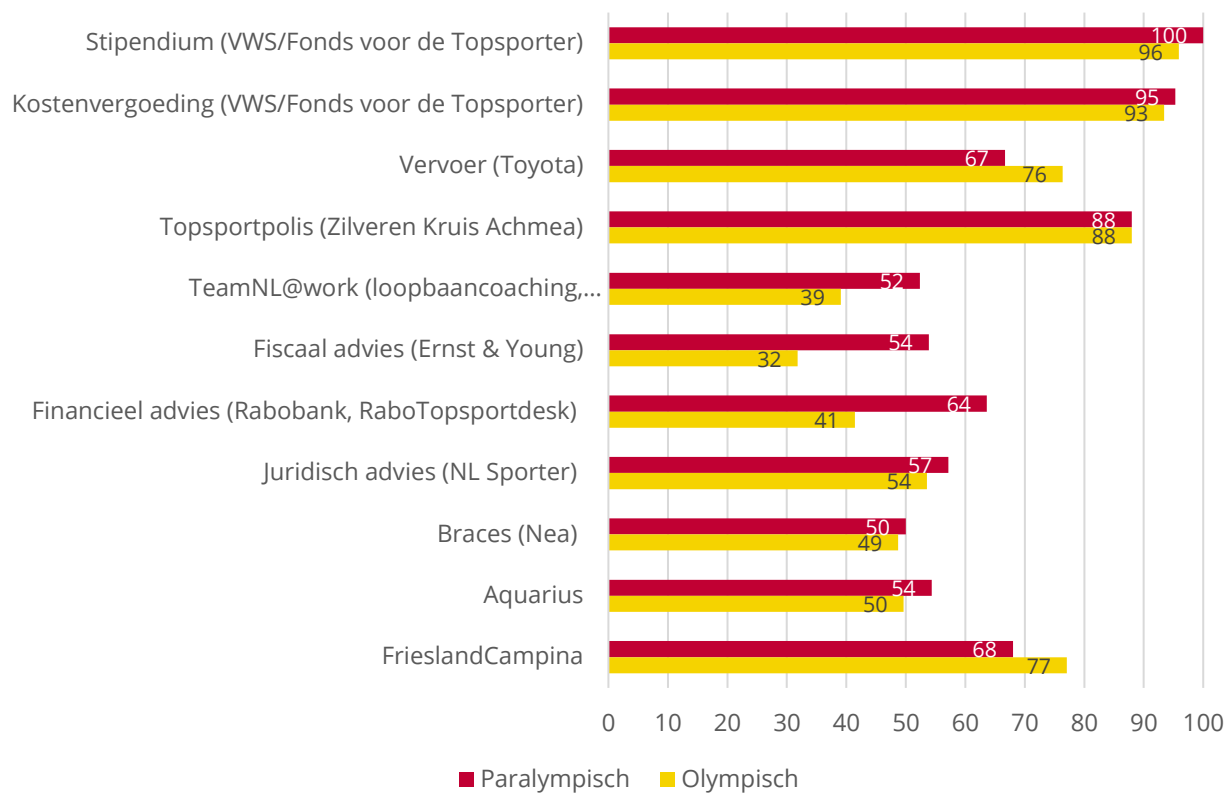
NOC*NSF biedt topsporters een veelvoud aan voorzieningen om hen te ondersteunen in de topsportbeoefening. Deze zogenoemde *'athlete services'* komen tot stand in samenwerking met verschillende partners. In Tabel 11 valt op dat Paralympische topsporters vooral minder gebruik maken van de ondersteuning die valt onder 'advies'. De waardering van de verschillende voorzieningen verschilt niet veel tussen Olympische en Paralympische topsporters, behalve bij het financieel advies en de braces. Aan deze beoordeling moet, gezien het lage aantal Paralympische topsporters dat hier gebruik van maakt, echter niet te veel waarde worden gehecht.

Tabel 11 – gebruik en beoordeling van voorzieningen van NOC*NSF/Fonds voor de Topsporter door Paralympische en Olympische topsporters

	Paralympisch		Olympisch	
	% topsporters dat gebruik maakt	waardering topsporters die gebruiken maken (1-5)	% topsporters dat gebruik maakt	waardering topsporters die gebruiken maken (1-5)
Stipendium (VWS/Fonds voor de Topsporter)	79	4,3	79	4,1
Kostenvergoeding (VWS/Fonds voor de Topsporter)	96	4,2	92	3,8
Vervoer (Toyota)	40	3,9	33	3,6
Topsportpolis (Zilveren Kruis Achmea)	75	4,4	93	4,1
TeamNL@work (loopbaancoaching, werkbemiddeling, etc.)	31	4,3	40	4,2
Fiscaal advies (Ernst & Young)	19	4,1	41	3,9
Financieel advies (Rabobank, RaboTopsportdesk)	16	4,4	32	3,8
Juridisch advies (NL Sporter)	10	3,7	26	3,9
Braces (Nea)	15	4,4	18	3,7
Aquarius	69	4,6	59	4,3
FrieslandCampina	75	4,7	73	4,5

Aan de verschillende voorzieningen wordt door topsporters verschillende belangen gehecht. Figuur 7 laat zien dat het belang van de inkomensvoorzieningen het hoogst wordt aangeslagen. Ook de topsportpolis scoort hoog. Opvallend is het relatief hoge belang dat door Paralympische topsporters wordt gehecht aan het financieel en juridisch advies en aan TeamNL@work, gezien het kleine aantal Paralympische topsporters dat hier gebruik van maakt.

Figuur 7 - Belang van voorziening voor het behalen van topsportdoelstellingen, per type sportdiscipline (% topsporters dat aangeeft voorzieningen belangrijk te vinden)

Coaching en ondersteuning

Uit de topsportklimaatmeting blijkt dat veel topsporters tevreden zijn over de kwaliteit van hun coaches. Vooral de beoordeling van de kennis/expertise van Nederlandse coaches op het hoogste internationale niveau is sinds 2011 behoorlijk gestegen. Ook de specialistische begeleiding van topsporters wordt door topsporters steeds beter beoordeeld. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de overeenkomsten en verschillen in beoordeling tussen Paralympische en Olympische topsporters.

COACHING

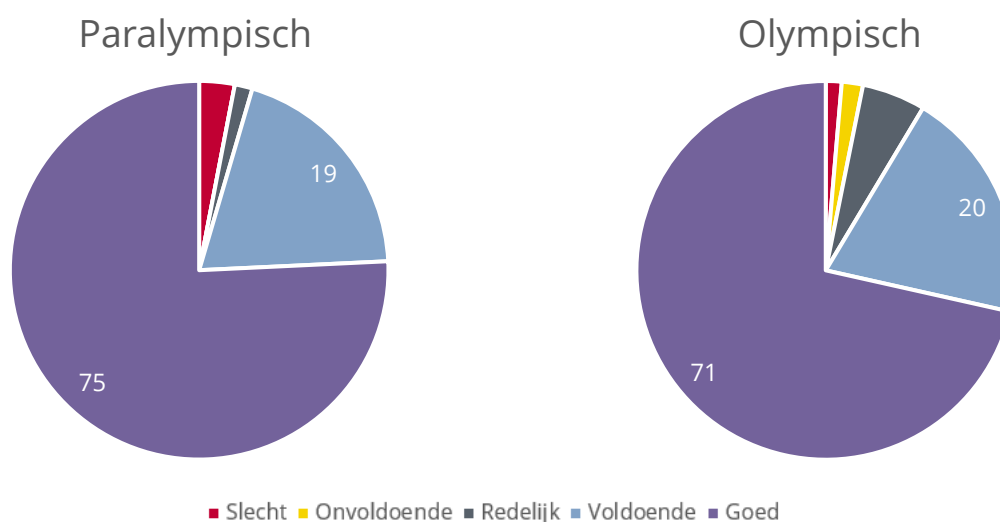
Het grootste deel van de topsporters wordt gecoacht door een trainer/coach van de sportbond of het CTO/TeamNL Centrum. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van trainers/coaches van de vereniging of persoonlijke trainers/coaches. Onder Paralympische topsporters wordt iets minder gebruik gemaakt van die laatste twee groepen coaches. De waardering van de trainers/coaches bij de sportvereniging blijft bij de Paralympische topsporters blijft iets achter ten opzichte van de Olympische topsporters. Verder zijn er vooral overeenkomsten in het gebruik en de waardering van de begeleidingsstaf (tabel 12).

Tabel 12 – gebruik en beoordeling van begeleiders door Paralympische en Olympische topsporters, per type sportdiscipline

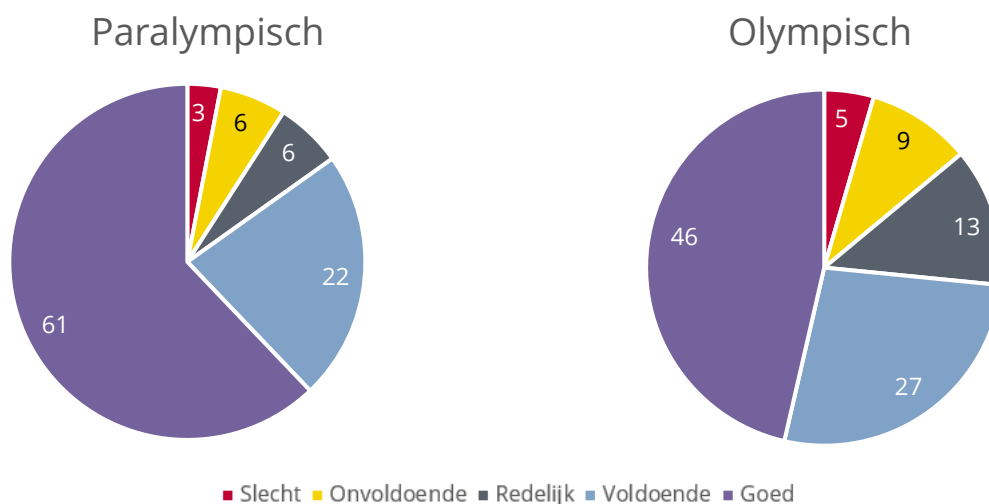
	Paralympisch		Olympisch	
	% topsporters dat gebruik maakt	waardering topsporters die gebruiken (1-5)	% topsporters dat gebruik maakt	waardering topsporters die gebruiken (1-5)
Trainer/coach(es) van sportbond, CTO	94	4,6	95	4,4
Trainer/coach(es) van sportvereniging	57	4,0	60	4,4
Persoonlijke trainer(s)/coach(es)	64	4,7	72	4,7
Teammanager	82	4,4	75	4,2
Zaakwaarnemer	16	4,8	30	4,3
Oud-topsporter als mentor	27	4,6	22	4,4
Topsportcoördinator onderwijs	28	4,6	28	4,2
CTO-manager/-coördinator	22	4,8	32	4,2

In de topsportklimaatmeting werd vastgesteld dat de kennis en expertise van trainers/coaches op het hoogste internationale niveau de afgelopen tien jaar flink is verbeterd, volgens de topsporters. In figuur 8 en 9 is te zien dat Paralympische topsporters en Olympische topsporters ongeveer even positief zijn over de kennis en expertise van de coaches (75% van de Paralympische topsporters beoordeelt dit als 'goed', tegenover 71% van de Olympische topsporters), maar dat Paralympische topsporters de sociale en relationele vaardigheden van hun coaches hoger aanslaan.

Figuur 8 – beoordeling van de kennis van/expertise op het hoogste internationaal niveau van de huidige coach, per type sportdiscipline (%)

Figuur 9 – beoordeling van de sociale/relatieve vaardigheden van de coach, per type sportdiscipline (%)

Naast de kennis, expertise en vaardigheden van de coaches, zijn Paralympische topsporters ook vaker van mening dat hun huidige coach de meest geschikte coach in dit stadium van hun topsportloopbaan is (52% is het hiermee helemaal eens, tegenover 40% van de Olympische topsporters, niet in figuur) en dat zij nog veel kunnen leren van hun huidige coach (60% tegenover 41%, niet in figuur).

SPECIALISTISCHE BEGELEIDING EN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De behoefte aan wetenschappelijk gefundeerde kennis is voor het topsportklimaat steeds meer van belang, te meer omdat Nederland op dit vlak traditioneel achter heeft gelopen bij andere landen (Dijk et al., 2014). Sportbonden en NOC*NSF zetten binnen de programma's dan ook in op specialistische begeleiding en wetenschappelijke ondersteuning. In de topsportklimaatmeting bleek al dat de beschikbaarheid van specialistische begeleiders de afgelopen jaren flink is gestegen. De ervaren beschikbaarheid van deze specialistische begeleiding verschilt overigens behoorlijk tussen (Paralympische en Olympische) topsporters die trainen en wonen op een CTO (nu: TeamNL-centrum) en topsporters die dat niet doen. Uit tabel 13 blijkt dat er nauwelijks verschillen zijn in het gebruik en de waardering van de specialistische begeleiding door de verschillende typen topsporters. Bovendien valt op dat de waardering voor deze begeleiders erg hoog is.

Tabel 13 – gebruik en beoordeling van specialistische begeleiders door Paralympische en Olympische topsporters, per type sportdiscipline

	Paralympisch		Olympisch	
	% topsporters dat gebruik maakt	waardering topsporters die gebruiken (1-5)	% topsporters dat gebruik maakt	waardering topsporters die gebruiken (1-5)
Arts	84	4,8	96	4,6
Fysiotherapeut	94	4,7	97	4,6
Masseur	69	4,6	75	4,5
Strength & conditioning coach	79	4,5	80	4,6
Voedingsexpert	82	4,4	76	4,3
Mentale begeleider / sportpsycholoog	49	4,3	59	4,3
Topsport Leefstijl-coach	37	4,1	29	4,0
Inspanningsfysioloog	25	4,6	37	4,4
Biomechanische ondersteuner	13	4,3	24	4,3
Videoanalist	40	4,6	51	4,4
Embedded scientist	30	4,7	33	4,4

In de topsportklimaatmeting is niet specifiek gevraagd naar ondersteuning voor Paralympische topsporters op het gebied van protheses en ortheses. Dat er behoefte is aan ondersteuning én ontwikkeling op dit gebied wordt echter wel duidelijk uit de open antwoorden.

“Sportprotheses moeten constant worden geüpgraded om aan de top te blijven er is hier weinig hulp in.”

Para-skiër/-snowboarder

Over de toepassing van wetenschappelijk onderzoek en de mogelijkheden voor technologische innovatie zijn Nederlandse topsporters iets minder enthousiast. Uit de gegevens blijkt dat er veel verdeeldheid is onder Nederlandse topsporters: ongeveer een derde van de topsporters ervaart de mogelijkheden om wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie toe te passen als (zeer) ruim, terwijl ongeveer een kwart de mogelijkheden (zeer) beperkt vindt. Hetzelfde beeld geldt voor het door topsporters ervaren niveau van de toepassing van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie door topsporters.

“In de paralympische sport worden vaak beslissingen genomen op basis van te weinig data, Nederland zou daar als innovatief land het voortouw in kunnen nemen.”

Para-atleet

“Wat betreft paralympische sporten kan er veel van verschillende sporten geleerd worden, dus maak onderzoeksgroepen, bijvoorbeeld eentje voor rolstoelsporten. En ook specifiek teams die zich alleen maar bezig houden met paralympisch.”

Paracycler

Tabel 14 - Beoordeling van de mogelijkheid voor het toepassen van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie door topsporters, per type sportdiscipline (%)

	Wetenschappelijk onderzoek		Technologische innovatie	
	Paralympisch	Olympisch	Paralympisch	Olympisch
Zeer beperkt	5	9	3	8
Beperkt	25	18	20	17
Niet beperkt, niet ruim	17	22	28	22
Ruim	22	27	20	32
Zeer ruim	5	8	5	8
Weet ik niet	28	16	25	14

Tabel 15 - Beoordeling van het niveau van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie door topsporters, per type sportdiscipline (%)

	Wetenschappelijk onderzoek		Technologische innovatie	
	Paralympisch	Olympisch	Paralympisch	Olympisch
Heel laag	3	7	3	7
Redelijk laag	14	20	22	18
Normaal	23	20	17	22
Redelijk goed	18	27	20	29
Heel goed	8	6	8	7
Weet ik niet	34	19	31	17

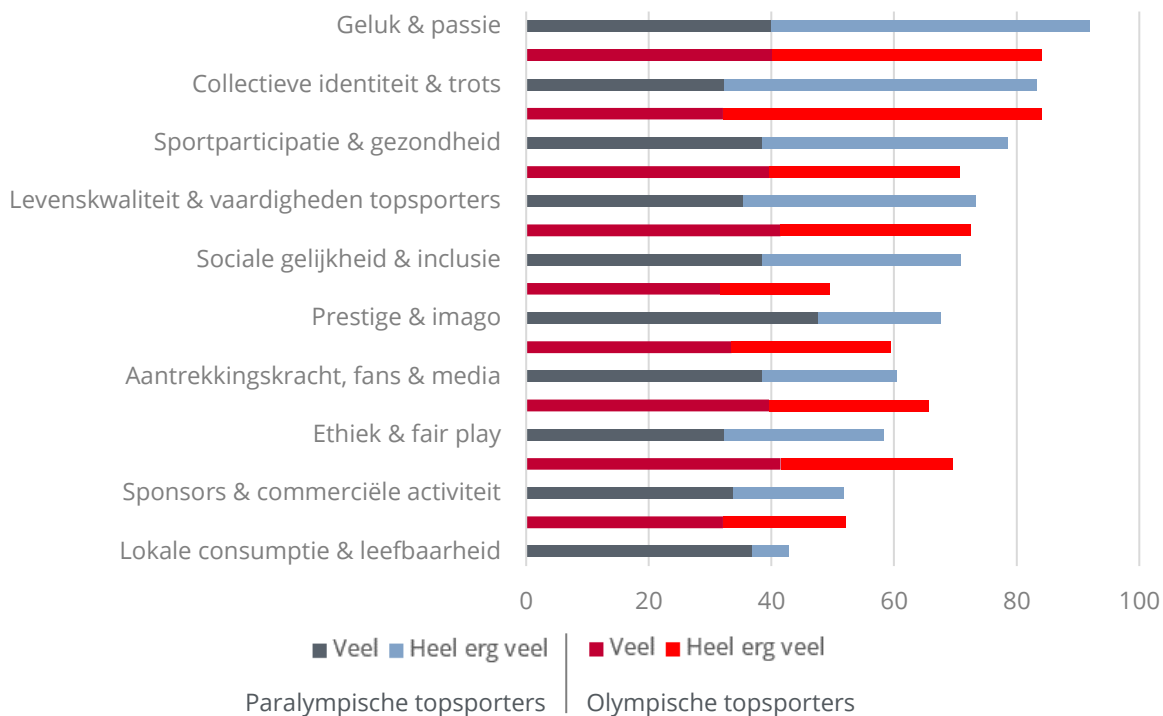
Maatschappelijke waarde

In de afgelopen jaren is de aandacht voor de maatschappelijke waarde van topsport toegenomen. In het deelakkoord zes van het Nationaal Sportakkoord ('Topsport die inspireert') staat impactvol presteren centraal (Ministerie VWS, VSG & NOC*NSF, 2019).

Ook in het onderzoek is de afgelopen jaren de aandacht voor de maatschappelijke betekenis van topsport toegenomen. Met name het 'Mapping Elite Sports' potential Societal Impact (MESSI)-model, dat is ontwikkeld door onderzoekers van de Vrije Universiteit Brussel (De Rycke & De Bosscher, 2019, 2020). Dit model bevat tien thema's waarop de maatschappelijke betekenis van topsport gestalte kan krijgen. Het gaat daarbij zowel om het vergroten van de mogelijke positieve impact van topsport, als het reduceren van eventuele negatieve impact.

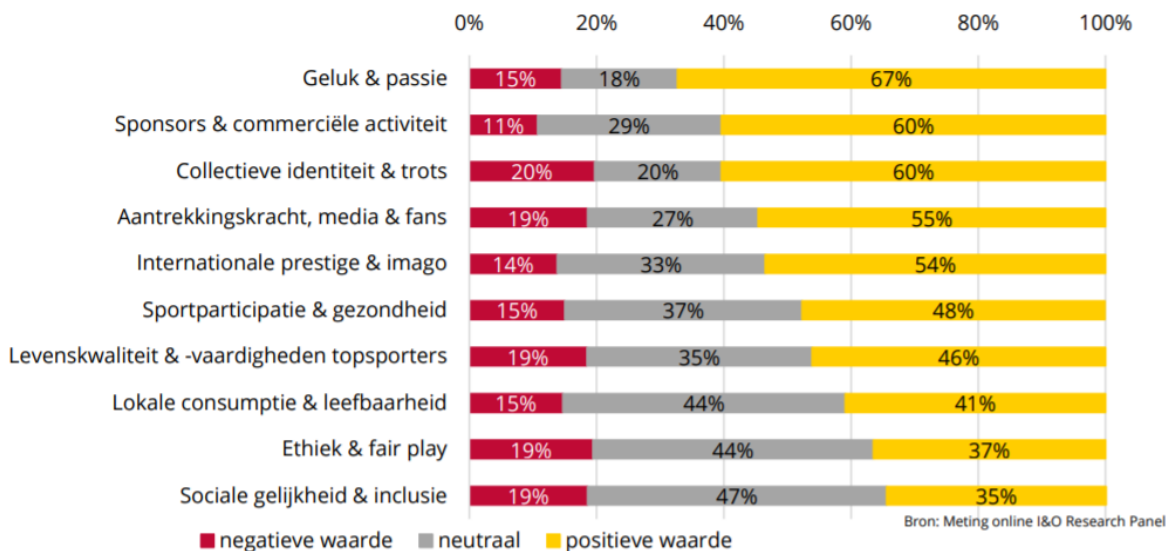
In de topsportklimaatmeting is topsporters gevraagd op welke thema's zij denken de meeste impact te kunnen hebben. Uit figuur 10 blijkt dat tussen Olympische en Paralympische topsporters vooral veel overeenkomsten zijn in de manier waarop zij denken over de maatschappelijke impact van topsport. Beide groepen scoren hoog op twee belangrijke 'feel-good-factoren' van de topsport (geluk & passie en collectieve identiteit & trots). Er is één opvallend verschil: meer Paralympische topsporters denken dat topsport impact kan maken op het thema 'sociale gelijkheid en inclusie'. Eenzeventig procent van de Paralympische topsporters denkt dat topsport een bijdrage kan leveren op dit thema, tegenover vijftig procent van de Olympische topsporters.

Figuur 10 – thema's waarop topsport een maatschappelijke bijdrage kan leveren volgens topsporters, per type sportdiscipline

In een meting die door Universiteit Utrecht, Mulier Instituut en de Vrije Universiteit Brussel onder ruim 1.500 Nederlanders werd uitgevoerd (Van der Roest et al., 2020), bleek dat Nederlanders de positieve waarde die topsport op sociale gelijkheid en inclusie kan hebben juist als laagste inschatten. Net als bij de Paralympische en Olympische topsporters scoren 'geluk en passie' en 'collectieve identiteit en trots' hoog onder de bevolking (figuur 11).

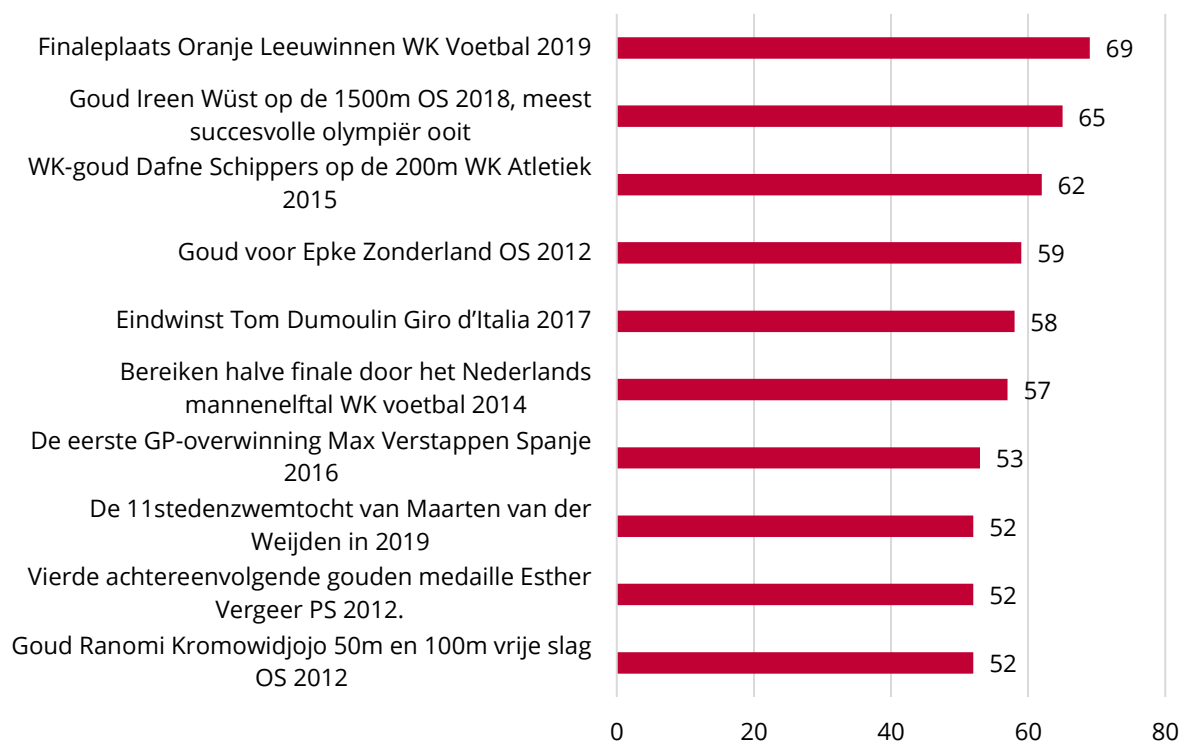
Figuur 11 – waardering positieve en negatieve waarde van topsport door de Nederlandse bevolking (2020)

Bron: (Van der Roest et al., 2020)

In dezelfde meting is gevraagd naar hoe trots Nederlanders zijn op tien belangrijke sportmomenten in de periode 2012-2019. Hieruit blijkt dat de enige Paralympische prestatie die hierin is meegenomen relatief laag scoort (52%, figuur 12). Dit wordt vooral veroorzaakt doordat onder de jongste leeftijdsgroep slechts 37% van de Nederlanders (zeer) trots is op deze prestatie. Opvallend genoeg zijn Nederlanders met een lage opleiding veel trotser op de prestatie van Vergeer dan hoger opgeleiden, iets wat voor de andere prestaties niet geldt (met uitzondering van de 11stedenzwemtocht van Maarten van der Weijden). Er is geen significant verschil in trots op de prestatie van Vergeer tussen Nederlanders met en Nederlanders zonder beperking of chronische aandoening.

Figuur 12 – trots op Nederlandse sportprestaties onder de Nederlandse bevolking (% (zeer) trots), n=1.507 (2020)

Bron: Van der Roest et al. (2020)

Conclusie

Het Paralympisch topsportklimaat heeft zich in de afgelopen jaren op een positieve manier ontwikkeld. Paralympische topsporters zijn, net als Olympische topsporters, in toenemende zin positief over het topsportklimaat in ons land. De waardering van de Paralympische topsporters valt zelfs hoger uit dan die van hun Olympische collega's. Verbeteringen in het Paralympisch topsportklimaat zijn gewenst in de financiële steun voor sport en topsport, het doorontwikkelen van een topsportcultuur en het verbeteren van talentontwikkeling en – herkenning. In dit rapport valt daarnaast een aantal zaken op:

- De leef- en trainingsomstandigheden van Paralympische vertonen veel overeenkomsten met die van de Olympische topsporters. Beide groepen ontvangen in gelijke mate een stipendium. Het inkomensniveau van de Paralympische topsporters ligt echter beduidend lager en zij zijn minder vaak voltijds topsporter. Verder valt op dat Paralympische topsporters vaker bij hun ouders wonen.
- De 'doorlooptijd' van talent naar topsporter is in de Paralympische disciplines korter dan bij de Olympische disciplines het geval is: gemiddeld krijgen Paralympische topsporters zes jaar nadat ze gestart zijn met hun sport hun eerste topsportstatus. Bij Olympische topsporters duurt dit gemiddeld tien jaar.
- Op het gebied van trainingsomstandigheden valt op dat Paralympische topsporters over het algemeen minder uren trainen dan hun Olympische collega's. Paralympische topsporters geven de trainingsfaciliteiten een hogere waardering dan Olympische topsporters, maar over de wedstrijdaccommodaties (vooral de beschikbaarheid) zijn zij juist minder positief.
- De Olympische en Paralympische topsporters zijn over het algemeen (zeer) tevreden over de coaching en ondersteuning die zij ontvangen. De kennis en expertise van coaches op het hoogste internationale niveau is in de ogen van de topsporters de afgelopen tien jaar verbeterd. De sociaal-relatieve vaardigheden van hun coaches worden door Paralympische topsporters hoger aangeslagen dan door Olympische topsporters.

- Over de specialistische begeleiding zijn beide groepen topsporters (zeer) tevreden. Op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie liggen verbetermogelijkheden, zeker bij de Paralympische disciplines.

Referenties

- De Bosscher, V. (2007). *Sports policy factors leading to international sporting success*. (Published doctoral thesis). VUBPRESS.
- De Bosscher, V., Bingham, J., Shibli, S., Van Bottenburg, M., & De Knop, P. (2008). *The Global Sporting Arms Race: An International Comparative Study on Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success*. Meyer & Meyer Sport.
- De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H., & Van Bottenburg, M. (2015). *Successful elite sport policies: An international comparison of the sports policy factors leading to international sporting success (SPLISS 2.0) in 15 nations*. Meyer & Meyer Sport.
- De Rycke, J., & De Bosscher, V. (2019). Mapping the potential societal impacts triggered by elite sport: A conceptual framework. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 11(3), 485–502. <https://doi.org/10.1080/19406940.2019.1581649>
- De Rycke, J., & De Bosscher, V. (2020). The cure or the cause? Public opinions of elite sports' societal benefits and harms. *Sport in Society*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/17430437.2020.1724962>
- Dijk, B., De Bosscher, V., & Van Bottenburg, M. (2014). Topsportbeleid in relatie tot prestaties. In A. Tiessen-Raaphorst (Red.), *Rapportage sport 2014* (pp. 224–248). Sociaal en Cultureel Planbureau.
- NOC*NSF (2017, 27 oktober). *Paralympische Talentdag 2017* [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=AjrrMMI_AQo&t=54s
- Van Bottenburg, M. (2000). *Het topsportklimaat in Nederland*. Diopfer.
- Van Bottenburg, M. (2009). *Op jacht naar goud*. ARKO Sports Media.
- Van Bottenburg, M., Dijk, B., Elling, A., & Reijgersberg, N. (2012). *Bloed, zweet en tranen—En een moment van glorie. 3-meting topsportklimaat in Nederland*. Arko Sports Media.

- Van Bottenburg, M., Dijk, B., Elling, A., Van den Dool, R., & Reijgersberg, N. (2016). *Topsportklimaat in Nederland 2016. Conclusies en aanbevelingen 4-meting Topsportklimaat*. NOC*NSF.
<https://nocnsf.nl/media/1404/conclusies-en-aanbevelingen-4-meting-topsportklimaat.pdf>
- Van Bottenburg, M., Roques, C., & Smit, S. (2003). *Ontwikkelingen in het topsportklimaat in Nederland (1998-2002). Verslag van de 1-meting (2002) en vergelijking met de 0-meting (1998) van het topsportklimaat in Nederland*. W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- Van der Roest, J., Dopheide, M., Balk, L., Elling, A., De Rycke, J., & De Bosscher, V. (2020). *Maatschappelijke waarde van de Nederlandse topsport*. Universiteit Utrecht.
<https://www.uu.nl/media/64852>
- Van der Roest, J., Dopheide, M., & Elling, A. (2019, september 16). *Topsportklimaatmeting 2019*.
<https://topsportklimaatmeting.sites.uu.nl>

Bijlagen

BIJLAGE 1 – OPEN ANTWOORDEN

In de open antwoorden in deze bijlage worden alleen de antwoorden uit de topsportklimaatmeting van de Paralympische topsporters getoond.

Wat zou jij willen verbeteren in het Nederlandse topsportklimaat?

Financiën
De financiële steun is precies hoog genoeg in mijn huidige bestaan, voor toekomst plannen zoals sparen is bijna geen ruimte
Financiële en sociale support in sportprothese aanschaf en optimalisatie, dit is nu de verantwoordelijkheid van de atleten zelf
Ik zou graag willen dat er eerder financiële ondersteuning komt, als iemand in een fulltime programma zit maar geen financiële ondersteuning krijgt is het lastig overleven, Daarnaast zou ik graag willen zien dat het persoonlijker word, Weet wie je atleten zijn, Ga met ze in gesprek, We willen graag allemaal gouden medailles halen, maar we zijn geen medaille fabrieken,
Pensioenopbouw, Deze opbouw wordt nu al meer dan 8 jaar niet opgebouwd met mijn Stipendium.
Prestatie bonus
Organisatie
Ik ervaar een steeds meer beklemmende structuur. Ik moet van alles. Maar wil ik dat ook echt? Daarom vind ik het topsportklimaat achteruit gaan de afgelopen jaren. Juist door het overregelen van zaken, de drang om het goed te doen voor de sporter, raakt de sporter de regie kwijt.
Ondersteuning
Meer expert ondersteuning, alle atleten voorzien van de best mogelijke staf en richtlijnen, meer individuele ondersteuning, wat heeft de atleet nodig om top te presteren?
Innovatie/professionalisering
Professioneler, meer uit op innovatie, meer aandacht voor sportpsychologie
Faciliteiten
Trainingsfaciliteiten
Topsportcultuur
De kijk op paralympische sport, Veel meer bewustheid creëren, Dit krijgen we naar mij mening alleen maar als we met zijn alle blijven werken om het meer zichtbaar te maken, Op tv op de radio op social media,
De samenleving verandert en andere dingen naast de sport worden steeds belangrijker. Hier moeten wij voor waken denk ik, in mijn ogen moet een topsporter prestaties leveren en geen commerciële lifestyle sporter worden,
Geen onderscheid meer tussen Olympisch en Paralympisch. Gelijke rechten, kansen en voorzieningen. Neem een voorbeeld aan de UCI, we zijn geen aparte discipline maar gewoon

een groep atleten die, net als valide atleten, uitkomen op een bepaald onderdeel. We doen precies hetzelfde kunstje.
Grotere zichtbaarheid van kleinere sporten en Paralympisch sporters. De verschillen tussen Paralympisch en Olympisch nog verder dichtend (we zijn al goed op weg!). Projecten in het kader van transitie naar maatschappelijke carrière verder uitbreiden (ook hier: echt al goed bezig!). Meer verbinding leggen tussen bedrijfsleven en sport,
Ik denk dat we beter om kunnen gaan met onze winnaars en topsporters. Je ziet veel dat deze sporters afwijken van de norm die NOC*NSF of de bond heeft gezet waardoor het als atleet erg voelt alsof je het zelf maar uit mag zoeken en bijvoorbeeld alles zelf kan betalen. Ik denk dat in veel gevallen de nummer 50 van de wereld het beter heeft dan de nummer 1 in dit topsportklimaat.
Meer aandacht voor paralympische sport.
Meer nationale aandacht zoals in andere landen, En bredere aandacht ipv een paar basis sporten

Wat wil je verder nog kwijt?

De onkostenvergoeding aanpakken, Nu kunnen alleen kilometers en buitenlandse reizen vergoed worden, Terwijl materiaal, lidmaatschappen etc. vaak belangrijker zijn voor iemand met alleen een onkostenvergoeding,
Er zijn faciliteiten voor het tegemoet komen in de reiskosten door het gebruik van de Toyota. Niet iedereen kan een rijbewijs halen, er zijn geen alternatieven voor mensen die niet de mogelijkheid hebben tot autorijden. Het zou fijn zijn als ook deze sporters in hun reiskosten worden gesteund. Momenteel kan ik het financieel wel redden. Ik wil binnenkort graag zelfstandig wonen maar de huur en bijkomende kosten zijn te hoog,
Hoogte van het stipendium is goed. Maar mag wel doorgroeien na je 27e jaar om een gezond salarisverloop te behouden. Als dit niet gebeurt is de kans groot dat sporters uitvallen om financiële redenen.
Ik vind het hele idee van TeamNL geweldig, Sinds we TeamNL zijn in plaats van 'Nederland' heb ik veel meer het idee dat ik van waarde ben voor de Nederlandse maatschappij: inspirerend, waar mensen naar kijken, etc. Bovendien voelt het veel meer als 1 team en geeft het een veel warmer gevoel.

Wat kan er in de Nederlandse (PARALYMPISCHE) topsport worden verbeterd m.b.t. talentontwikkeling?

Als ik mag spreken voor de paardensport: betere algemene opleiding (ontwikkeling) van talenten en focus op lange ipv kortetermijsuccessen, Veel meer nadruk leggen op hun ontwikkeling als coach/manager/trainer van hun pony/paard, Dat zou een belangrijke stap zijn naar successen op lange termijn,
Betere competitie in Nederland

Bij de para-cycling talenten mis ik een standaard protocol, je gaat tandem fietsen maar dan..... veel paratalenten doen maar iets ze denken zelf niet na over de fietshouding en kracht overbrenging (veelal omdat ze geen solo ervaring hebben) met een standaard protocol zullen de rand voorwaarden veel duidelijker en beter zijn waardoor en ook meer effect zal zijn in de trainingsgroei.
Bij Paralympische talentontwikkeling vind ik mensen soms makkelijk worden aangemerkt als talent. Men krijgt niet de kans te ontdekken of men de sport echt leuk vindt en om te groeien naar een topsporter. Ik heb veel mensen die als talent werden aangemerkt, zien afvallen.
Binnen de gehandicaptensport junioren niet bijna automatisch als talent bestempelen, Het zijn meestal geen talenten, maar enkel de poule waaruit gevestigd zal moeten gaan worden, Het stempel Talent schept soms ongewenste verwachtingen,
Breedtesport meer stimuleren, Er is een gat tussen de beginners en de toppers, Daardoor haken er veel sporters af,
De atleet meer op zijn eigen verantwoordelijkheid aanspreken, niet langer atleten pampieren als het gaat om keuzes maken. Het moet vooral de atleet zijn keuze zijn om vol voor iets te gaan. Nu is het vaak het denkbeeld van een trainer wat opgedrongen wordt.
Duidelijkheid waar en hoe je extra ondersteuning kan krijgen, Nu is het vaak nog zoeken,
Een coach die het leuk vindt en leergierig is,
Een grotere hoeveelheid talenten laten meetrainen met talentdagen
Eerder paralympische talenten herkennen, Actief! Niet dat passieve gedoe van 'kom maar naar Papendal en laat maar zien wat je kan', Bezoek scholen of sportverenigingen, Laat kinderen in hun vertrouwde omgeving hun talent showen en duik er alsjeblieft niet met 20 bondscoaches tegelijk op, Schrikt alleen maar af, Individuele begeleiding van een soort lifestyle-skill coach die samen met het kind opzoek gaat naar de sport die het best bij het kind past en hij/zij ook nog eens heel leuk vindt,
Er kan eerder begonnen worden met krachttraining en er kan breder opgeleid worden
Goede trainsters bij verenigingen, Meestal zijn het ouders waarvan hun kind zelf sport, Ze weten wel iets van de sport, maar onvoldoende om een talentvolle sporter te begeleiden,
Help aanstormende talenten eerder financieel, Nu moet je alles zelf bekostigen op het moment dat je nog geen grote prijzen hebt gepakt, en dus ook lastig aan sponsors komt, Terwijl je wel financiële ondersteuning krijgt als je het al meer 'gemaakt' hebt, Dit is scheef en zorgt er voor dat je sommige talenten die minder financiële steun hebben kwijt raakt,
Hoger niveau in competitie in Nederland
In de paralympische sport stromen talenten snel door naar de topsport, Ze moeten snel leren en missen vaak de juiste skills om echt topsporter te zijn, Verwachten dat alles komt aanwaaien,
In het para tafeltennis , waar we nu mee bezig zijn , het zoeken naar talent middels regio centra en daarna op de juiste manier begeleiden richting Papendal .
In mijn opinie mogen talenten zich net zoals ik heb gedaan op afstand ontwikkelen zodat ze zichzelf leren kennen en daar waar nodig is worden bijgestuurd. Hele talentontwikkelingsprogramma's vind ik over de top. Hiermee ontwikkel je een voetbalcultuur waarin het gros niet aan de op zal komen terwijl er wel een hoop geld in wordt gestoken. Als

iemand de top wilt bereiken moet doorzettingsvermogen en zelfstandigheid al in de genen zitten.
Investering in coaches en trainers. Een tijd lang heb ik onder visieloze coaches gespeeld
Ipv naar talent ook naar motivatie kijken,
Meer aandacht aan de breedtesport
Meer aandacht voor talent buiten de regio van het ntc
meer geld steken in het ontwikkelen van goede trainers bij de regionale verenigingen waardoor er meer doorstromen richting papendal of andere plaatsen om richting de top te gaan
meer ondersteuning naar de ouders toe, zij hebben al deze tijd het talent naar het level geholpen en kunnen in de ontwikkeling beter worden meegenomen en minder op afstand worden gehouden
Meer op zoek gaan en investeren in nieuwe Paralympische talenten dmv talentdagen en begeleiding hierna.
Meer specifieke kennis over kleine/minder bekende sporten en meer aandacht voor het vroeg ontdekken van (para) talent
Meer trainings faciliteiten bieden, Ik geloof dat het nu beter is, Ondersteuning richting internationale toernooien of vervoer o,i,d,
Mss beter meten op mentaal vlak,
Naar scholen bezoeken en voorlichting geven
Nog te veel adhoc en afhankelijk van (1) persoon. Beloften kunnen niet altijd worden nagekomen. Eerder aanhaken organisaties in para sport om talent te spotten. Veel organisaties met beperkte ambities, waardoor onbekendheid met mogelijkheden. Informatie, reactie tijd en administratieve afhandeling; professionaliseren van de organisatie
Sporters op jongere leeftijd te benaderen en op meerde vlakken te begeleiden (psychologisch vlak)
Talent wordt soms te vroeg ontwikkeld, Te vroeg teveel in gestopt, En ze worden altijd gescout door de bond, Terwijl innige baat hebben door zich bij de club te ontwikkelen en daardoor niet op te vroege leeftijd pieken en evt stoppen,
Talenten laten begeleiden door (ex/actieve) topsporters
Topsportlocaties dicht bij onderwijsinstellingen of vervoersmiddelen aanbieden, zodat studerende topsporters niet heen en weer hoeven te reizen
Vaak worden talenten direct vanuit hun vereniging naar een centraal centrum gestuurd, Misschien is het beter om juist de verenigingen zelf meer informatie te geven en beter op te leiden, in plaats van de kinderen daar weg te halen, Dit is ook beter voor het verenigings gedeelte, Wanneer een vereniging zelf meer informatie en kennis opdoet, kan zij dit ook overbrengen op andere sporters, in plaats van dat alleen dat ene talentje weggetrokken wordt : zo wordt er meer talent ontwikkeld
Veel meer aandacht aan besteden Nederland loopt daarbij achter, Alles op de top en dan later is er niks meer over
Voor rolstoelbasketbal specifiek überhaupt talent scouting, overall sport in Nederland heeft een aardig programma staan,

Vroegtijdig opsporen & stimuleren van paralympisch talent, Meer bekendheid zodat mensen zien wat er mogelijk is,

Zorgen dat er meer gefaciliteerd word en het minder op de talenten en /of de ouders aankomt,

Wat kan er in de Nederlandse (Paralympische) topsport worden verbeterd m.b.t. de nationale en internationale competities?

Betere competitie, meer teams
Binnen nbb rolstoelbasketbal heren niet veel
Dat para-atleten (wheelers) mee kunnen doen met de marathons (Amsterdam, Rotterdam) zoals dat kan in de rest van de wereld.
De nationale competitie is uit elkaar gevallen en heeft weer een nieuwe opbouw nodig,
De nationale competities is in Nederland helemaal niks meer en dreigt weg te vallen
Een internationaal rolstoeltenistoernooi voor vrouwen (of mannen en vrouwen) naar Nederland halen, Niet eenmalig, maar vast op de kalender,
Een sterker deelnemers veld, dit is lastig binnen de paralympische sport
Het is het ene jaar wat meer dan het andere jaar, Heeft ook met financiën te maken, Daar weten wij als sporters niet genoeg van om daar wat over te zeggen,
Het is uitstekend dat er vanuit mijn sportbond wordt bijgedragen aan mijn internationale transportkosten
Het niveau van de Nederlandse competities omhoog (meer geld) zodat je niet naar het buitenland moet voor een sterke competitie
Ik heb genoeg keuze uit wedstrijden. Ik kies bewust voor een beperkt aantal wedstrijden in het buitenland. Nationaal probeer ik in de competitie te starten (als ik niet in het buitenland ben voor trainingsstage of wedstrijden).
In mijn tak van sport is Nederland prima actie om als organisatie op te treden. Mondiale evenementen worde de laatste tijd goed naar ons getrokken. Dat is mooi. Wat mij betreft mogen er wel meer tijdrijden evenementen georganiseerd worden en NL.
In mijn tak van sport zou het goed zijn als het nationale niveau omhoog getild zou worden, Dit zorgt ook voor meer aanwas van anderen, de talenten moeten meer wedstrijden in eigen land hebben,
In talent programma: betere ondersteuning en planning.
meer buitenlandse wedstrijden mogelijk maken voor Paralympische atleten (geen budget?)
Meer geschikte Nederlandse wedstrijden voor para atleten
Meer internationale wedstrijden, vooral internationaal
Meer mogelijkheid tot deelname aan internationale wedstrijden, Ze staan woei ingepland, maar we bezoeken ze niet,
Meer nationale en internationale wedstrijden organiseren .
Meer nationale wedstrijden en onderdeel laten zijn van plaatsingen, Daardoor komen alle toppers naar de wedstrijden toe,
meer paralympische tegenstanders op nationaal & internationaal niveau
Meer trainen met herenteam
meer wedstrijden organiseren, of meer ondersteuning om deel te nemen aan buitenlandse wedstrijden

Nationaal is er geen competitie in het pararoelveld (mix nummers) vaak niet mogelijk om eigen veld aan te vragen bij wedstrijden, Internationaal zijn er jaarlijks 3 wedstrijden,
Nationaal: betere accommodaties, hoger prijzengeld, betere juryleden en meer afwisseling daarin; Internationaal: wedstrijden zijn nu sterk gecentreerd in het outdoorseizoen en er zijn weinig echt goede accommodaties waar wedstrijden worden uitgeschreven, Laten we de accommodaties die écht goed zijn, beter gebruiken én ook in het indoorseizoen internationale competities uitschrijven,
Nationaal: integratie in wielervedstrijden, Internationaal: gefaciliteerd worden door KNWU,
Nationale competitie eredivisie blijft weinig meer over (volgend jaar nog maar 3 clubs) , dus zou het fijn zijn als er meer clubs opgericht kunnen worden die eredivisie kunnen spelen
NVT, in mijn tak van sport is het niveau erg hoog en alles goed geregeld!
Paralympisch zijn nauwelijks wedstrijden van niveau, Ik zou graag zien dat de grotere toernooien zoals een NK, die vaak als voorbereiding gelden voor internationale toernooien, ook toegankelijk zijn voor paralympische atleten van niveau,
Sport meer bekendheid geven en de mogelijkheden laten zien.
Veel meer internationale toernooien in NL, Zodat het niveau ook in nl kan stijgen,
Voor de paralympische sporters is het niveau van de nationale competitie vaak te laag,
Zelf ook meer internationale events organiseren, Scheelt ons ook weer in de kosten, En zo krijg je ook meer aandacht voor de Paralympische Sport
Zijn al goed dus ik heb geen idee

Wat kan er in de Nederlandse topsport worden verbeterd m.b.t. (wetenschappelijk) onderzoek, technologische ontwikkelingen en innovaties?

Bijv de invloed die kracht training heeft om ons balans, Maar ook met betrekking tot trainen op hoogte, Als verder werken aan de beste zitbak of meest ideale schokdemper, Dit zijn ontwikkelingen die in de jaren dat ik in de topsport ben gekomen stil staan,
De atleet ondersteunen bij aanmaak en aanschaf sportorthese, nu op eigen initiatief en kosten
De Sportbonden zouden kunnen beter samen en moeten werken,
Erg discipline gericht onderzoek doen naar materialen en krachthoeken binnen rolstoelbasketbal
Het tempo, Zo wordt er binnen rolstoeltennis onderzoek gedaan naar het effect van verschillende hoepels op de wielen, Alleen duurt het al jaaaaaren, dat is teleurstellend, We hadden al lang van het onderzoek moeten kunnen profiteren als sporters,
Het testen van nieuwe trends en ontwikkelingen, Nu kijken wij vaak naar wat anderen doen en gaan het dan kopiëren,
Hulp van experts uit andere sporten, maar ook inzetten van experts als paardeninspanningsfysioloog (we hebben een fantastische in NL!) en diergeneeskundig onderzoekers,
In het zwemmen wordt al veel gebruik gemaakt van technologie dus ik zou niet weten wat daar nu nog verder aan verbeterd kan worden,
Meer data verzameling, In de paralympische sport worden vaak beslissingen genomen op basis van te weinig data, Nederland zou daar als innovatief land het voortouw in kunnen nemen,
Meer delen
Meer geld
Meer onderzoeken over techniek en wetenschap
meer sportoverkoepelend onderzoek doen in de parasport
Meer van elkaar leren.
Meer, grondiger, betere communicatie erover met de sporters. Er zijn altijd meer voordelen te halen uit wetenschappelijk onderzoek en techniek
Minder plannen maken maar gewoon doen. Duurt allemaal zo lang en uiteindelijk gebeurd er niets omdat er geen geld voor is.
Sport protheses moeten constant worden geüpgraded om aan de top te blijven er is hier weinig hulp in
Vanuit de Bond meer samenwerken met de verschillende sporters. Iedereen zoekt het nu zelf uit.
Veel meer professionals inzetten om het analyseren en verbeteren van data, materiaal, enzovoort
Wat betreft paralympische sporten kan er veel van verschillende sporten geleerd worden, dus maak onderzoeksgroepen, bijvoorbeeld eentje voor rolstoelsporten, En ook specifiek teams die zich alleen maar bezig houden met paralympisch

BIJLAGE 2 – TOEKENNINGEN PARALYMPISCHE TOPSPORTPROGRAMMA'S

	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Para alpine skiën	107.164	305.000	317.500	335.390	340.980	365.980
Para-snowboard	54.984	155.000	166.500	182.850	186.561	133.560
Boccia	76.421	145.000	165.000	167.732	170.711	170.000
Para-atletiek	337.946	385.000	405.000	409.155	413.255	400.000
Para-badminton	-	-	-	-	-	30.000
Para-dressuur	81.372	115.000	140.000	141.493	147.690	125.000
Para-roeien	-	25.000	75.000	75.869	76.857	75.000
Para-tafeltennis	210.030	230.000	230.000	233.224	236.540	250.000
Para-triathlon	53.465	145.000	170.000	173.488	152.430	175.000
Para-wielrennen	285.210	425.000	632.500	642.572	649.200	632.500
Para-zwemmen	339.770	485.000	553.000	577.344	583.485	575.000
Rolstoelbasketball mannen	-	88.000	113.000	113.959	115.432	100.000
Rolstoelbasketball vrouwen	-	133.000	158.000	160.091	161.896	150.000
Rolstoelbasketball vrouwen en mannen (combi OPL)	259.283	144.000	144.000	146.566	149.084	130.000
Rolstoelrugby			44.500	66.441	88.358	90.000
Rolstoeltennis	210.030	295.000	347.500	362.111	369.704	400.000
TOTAAL	2.015.675	3.075.000	3.661.500	3.788.285	3.842.183	3.802.040

* Definitieve voorstel toekenning 2021

Bron: NOC*NSF (2020)